

Prečo ľudia obchodujú?

ÚVOD

Ekonomické vysvetlenie: Obchod je dobrovoľná výmena tovarov a služieb. K rozhodnutiu obchodovať dochádza preto, že dve alebo viacero strán zúčastnených na takýchto výmenách očakáva určitý zisk. Ak sa jeden alebo obaja obchodní partneri domnievajú, že už nemôžu dosiahnuť pri obchodovaní žiaden zisk, k ich obchodným výmenám prestane dochádzať.

Odôvodnenie: Ľudia posudzujú svoje uspokojenie s obchodovaním na základe zväzenia hospodárnosti (porovnaním očakávaných ziskov s očakávanými stratami). Študenti by na základe svojich schopností ekonomického uvažovania mali dokázať vysvetliť rozhodnutia, ktoré robia účastníci simulovaného obchodovania, ktoré je súčasťou tejto vyučovacej hodiny.

POJMY:

Obchod
Motivácie
Náklady
Zisky

CIELE VYUČOVACEJ HODINY:

Počas vyučovacej hodiny bude úlohou študentov

1. zúčastniť sa obchodovania
2. popísať motivácie, ktoré ich viedli k obchodovaniu
3. uviesť predpokladané náklady a zisky obchodovania
4. objasniť skutočné dôsledky ich obchodovania.

POPIS VYUČOVACEJ HODINY:

Počas vyučovacej hodiny sa študenti zapoja do simulovaného obchodovania, ktorého cieľom je komplexne ilustrovať trh, na ktorom sa uskutočňuje obchodovanie tovarov a služieb. Na základe takejto skúsenosti študenti podrobne skúmajú podmienky, ktoré podporujú alebo

naopak bránia obchodovaniu medzi jednotlivými osobami.

POŽADOVANÝ ČAS:

jedna vyučovacia hodina

POMÔCKY A MATERIÁLY:

Veľké množstvo predmetov, ktoré možno jednoducho vymieňať – napríklad čokoládové tyčinky, malé škatuľky s hrozičkami, vrecúška s tekvicovými jadierkami, ceruzky, nálepky, kusy ovocia, zeleninu, preukazy do knižnice, lístky so správnymi odpoveďami na budúci test. Každý študent dostane svoje predmety v samostatnom nepriehľadnom vrecku.

METODICKÝ POSTUP:

1. Oznámte študentom, že na dnešnej hodine budú mať možnosť zúčastniť sa obchodovania. Účelom tejto aktivity je preskúmať dôvody, ktoré vedú ľudí k obchodovaniu.
2. Položte triede otázku „Prečo ľudia obchodujú?“. Napíšte na tabuľu odpovede niekoľkých študentov a označte ich ako hypotézy. Úlohou triedy bude nájsť dôkazy, ktoré tieto hypotézy potvrdia alebo naopak vyvrátia.
3. Opíšte triede nasledujúcu situáciu: Predstavte si, že mladý vodič príde autom na čerpaciu stanicu, natankuje benzín v hodnote 500 Sk a zaplatí 500 Sk majiteľovi čerpaciej stanice. Kto v danej situácii dosiahol zisk a kto utrpel stratu?

(Obaja získali aj stratili. Vodič auta prišiel o 500 Sk kúpnej sily a získal niekoľko litrov benzínu. Majiteľ čerpaciej stanice prišiel o niekoľko litrov benzínu a získal 500 Sk kúpnej sily.)

4. Rozdeľte predmety na obchodovanie *nerovnomerne* medzi študentov. Napríklad odpovede na testové otázky dajte študentovi, ktorý nemá iné predmety, niekoľkým študentom dajte len jeden alebo dva menej žiadané predmety, väčšine študentov dajte niekoľko podobných predmetov (napríklad 10 čokoládových tyčínok alebo 20 mrkiev) a niekoľkým študentom dajte značné množstvo 3 rozličných predmetov (napríklad 10 vrecúšok tekvicových jadierok, 6 cukríkov a 8 reďkoviek). Predmety pre každého študenta umiestnite do malého nepriehľadného vrečka, aby nikto okrem neho nevedel, aké predmety má k dispozícii na výmenu. Pri zostavovaní obsahu vreciek sa snažte vytvoriť výrazné kontrasty – aby boli v triede napríklad:

- študenti, ktorí majú len veľmi málo na výmenu,
- študenti, ktorí majú množstvo menej žiadaných predmetov,
- študenti, ktorí majú niekoľko veľmi žiadaných predmetov,
- študenti s rozličnými predmetmi na výmenu.

5. Poskytnite študentom čas na obchodovanie v trvaní od 5 do 10 minút, počas ktorého môžu uskutočňovať akékoľvek obchody (výmeny). Žiaden z nich nie je povinný zapojiť sa do obchodovania.
6. Na konci obchodovania vyzvite študentov, aby opäť zaujali svoje miesta. Povedzte im, aby na lavice položili všetky predmety, ktoré teraz vlastnia ako výsledok obchodovania.

Diskutujte o výsledkoch simulovaného obchodovania. Položte študentom nasledujúce otázky:

- A. Koľkí z vás uskutočnili nejaké obchody (výmeny)?
(Študenti odpovedajú zdvihnutím ruky.)
- B. S akými predmetmi ste obchodovali?
(Nechajte niekoľkých študentov odpovedať.)
- C. Ktoré predmety boli najviac a ktoré najmenej žiadané?
- D. Uskutočnil niekto z vás viac ako jeden obchod?
(Niekoľko študentov pravdepodobne uskutočnilo viacero obchodov.)
- E. Prečo ste obchodovali?
(Ľudia sú zvyčajne ochotní vzdať sa vecí, ktoré si osobne cenia menej, aby získali veci, ktoré si cenia viac.)
- F. Prečo ľudia pri obchodovaní zvyčajne predávajú veľký počet svojich obľúbených predmetov?
(Príliš veľké množstvo niečoho dobrého vedie k zníženiu hodnoty jednej položky daného statku. Je ľahšie vzdať sa jednej čokoládovej tyčinky, ak ich vlastníte desať, než ak vlastníte len jednu. Pripomeňte študentom pojem hraničnosti.)
- G. Dopadli ľudia, ktorí mali málo predmetov, pri obchodovaní vždy zle?
(Áno, pokiaľ predmet, ktorý vlastnili, nebol mimoriadne hodnotný. Napríklad študent s odpoveďami na testové otázky pravdepodobne dopadol dobre. Tí, ktorí mali len dve vrecúška tekvicových jadierok, neboli pravdepodobne pri obchodovaní úspešní, pretože mali len málo toho, s čím by mohli obchodovať, a tiež preto, že ostatní študenti nepokladali tekvicové jadierka za veľmi hodnotné.)
- H. Potvrdilo alebo vyvrátilo vaše obchodné správanie odpovede na našu úvodnú otázku o tom, prečo ľudia obchodujú?
- I. Aké boli náklady a aký zisk z vášho obchodovania?
(To, o čo študenti prišli počas obchodovania, predstavovali náklady obchodu a to, čo získali, predstavuje zisk.)

- J. Boli ste všetci spokojní s obchodmi, ktoré ste uskutočnili?

(Pravdepodobne nie. Študenti, ktorí mali len málo, s čím by mohli obchodovať, asi neboli spokojní. Študenti s menej žiadanými predmetmi sa nechceli cítiť opomenutí. Tí, ktorí nemohli pri obchodovaní získať to, čo hľadali, mohli byť tiež sklamaní. Študenti, ktorí sa zapojili do obchodovania a potom zistili, že prišli o lepší obchod, tiež neboli spokojní. A nakoniec boli sklamaní aj tí, ktorí buď podcenili náklady obchodu, alebo precenili zisky z neho – prípadne oboje. *Obchodovanie nie je zárukou spokojnosti.* Ekonomovia len konštatujú, že obchodovanie bude trvať tak dlho, pokiaľ budú mať ľudia pocit, že po uskutočnení obchodu sú na tom lepšie, ako keby neobchodovali vôbec.)

- K. Ak by sa obchodovanie malo uskutočniť zajtra, koľkí z vás by chceli pokračovať?

(Pokračovať by chceli ľudia, ktorí sa domnievajú, že by ich zisky prevýšili

náklady. Tí, ktorí si myslia opak, by nemali záujem pokračovať.)

- L. V čom sa toto simulované obchodovanie podobalo obchodovaniu v „reálnom svete“?

(Porovnajte simulované obchodovanie s príkladom o čerpacej stanici a všimnite si mnohé podobnosti. Niektoré rozdiely sú evidentné – nepoužívala sa výmena peňazí a študenti nemuseli pracovať, aby získali predmety, s ktorými obchodovali – nemuseli znášať výrobné náklady.)

ZÁVER

V rámci zhrnutia prived'te študentov k nasledujúcemu záveru: Aktivita na tejto vyučovacej hodine slúžila ako zosobnená analógia svetového obchodu. Spomeňte si na pojmy ako *náklady*, *zisk* a *obchod*, keď sa budeme zaoberať otázkami svetového obchodu. To, čo ste sa dnes naučili, vám pomôže porozumieť princípom obchodovania, ktoré sa uskutočňuje v celosvetovom meradle.